

**RISHTON TUMANLARARO
IQTISODIY SUDI**

151300, Rishton tuman, B.Roshidoniy ko'chasi,
187a-uy

Tel: (+99873) 452-21-22

**RISHTON INTER-DISTRICT
ECONOMIC COURT**

151300, Rishton, B.Roshidoniy street, 187a

e-mail: i.rishton@sud.uz

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI NOMIDAN
ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Риштон тумани

2022 йил 16 март

4-1505-2201/185-сонли иш

Риштон туманлараро иқтисодий судининг судьяси У.Эргашев раислигида, судья ёрдамчиси А.Хакимовнинг суд мажлиси котиблигида, даъвогар Риштон туман фермер, деҳқон хўжалиги томорқа ер эгалари Кенгашининг Бободехқон замини БЗ фермер хўжалигининг манфаатини кўзлаб жавобгар – "RUSO'ZBEKTEKS" масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхонаси ҳисобидан Бободехқон замини БЗ фермер хўжалиги фойдасига 5 387 кг шрот ва 3 518 кг шелуха натура шаклидаги ёки биржа баҳосидаги нарх бўйича 28 832 826 сўм ва 7 208 207 сўм жарима ҳамда 21 600 сўм почта харажати ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни, тарафлардан кенгаш вакили Қ.Урмонов(ишончнома асосида) даъвогар раҳбари С.Эргашв (паспорт асосида) ва жавобгар вакиллари Б.Усманов ва А.Ниёзов(ишончнома асосида) ҳамда учинчи шахс Риштон тумани Қишлоқ хўжалиги бўлими вакили Ф.Султонов(ишончнома асосида)ларнинг иштирокида, Риштон туманлараро иқтисодий суди биносида очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Риштон туман фермер, деҳқон хўжалиги томорқа ер эгалари Кенгаши(кейинги матнларда кенгаш деб юритилади) Бободехқон замини БЗ фермер хўжалиги (кейинги матнларда даъвогар деб юритилади) манфаатини кўзлаб, судга даъво ариза билан мурожаат этиб, жавобгар – "RUSO'ZBEKTEKS" масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхонаси (кейинги матнларда жавобгар деб юритилади) ҳисобидан даъвогар фойдасига 5 387 кг шрот ва 3 518 кг шелуха натура шаклидаги ёки биржа баҳосидаги нарх бўйича 28 832 826 сўм ва 7 208 207 сўм жарима ҳамда 21 600 сўм почта харажати ундиришни сўраган.

Суд ажрими билан ишга низо предметиға нисбатан мустақил талаб билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида Риштон туман Қишлоқ хўжалиги бўлими жалб этилган.

Суд мажлисида кенгаш вакили ва даъвогар раҳбари кўрсатма бериб, даъво аризани қувватлаб, даъво аризани қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар вакиллари кўрсатма бериб, даъво аризага эътироз билдириб, даъво ариза рад этишни сўради.

Хужжат имзоланган: Эргашев Умиджон Хожимамат ўғли, 16.03.2022

Суд мажлисида учинчи шахс Риштон тумани Қишлоқ хўжалиги бўлими вакили кўрсатма бериб, тарафлар ўртасида тузилган шартнома Риштон туман ҳокимининг қарорига асосан тасдиқланган иловага асосан белгиланган пахта хом ашёси миқдорларидан келиб чиқиб тузилганлигини билдириб, даъво аризани қонуний ҳал этишни сўради.

Суд, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини эшитиб, иш ҳужжатларини атрофлича ўрганиб, иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатларни аниқлаб, далилларни текшириб, куйидаги асосларга кўра, даъвогарнинг даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади:

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, кенгаш жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига 5 387 кг шрот ва 3 518 кг шелухани натура шаклидаги ёки биржа баҳосидаги нарх бўйича 28 832 826 сўм ва 7 208 207 сўм жарима ундиришни сўраб даъво ариза билан судга мурожаат этган ва даъво талабида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 467-моддаси 4-банди ҳамда тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 2.4-бандига кўра, шартномада белгиланган ҳажмлардан ортиқча топширилган пахта хом ашёсини чуқур қайта ишлашдан олинган широт ва шелуха маҳсулотларини “Хўжалик”ка текинга беришга мажбурияти белгиланганлиги асос сифатида олинган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 467-моддасида “Агар контракция шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, тайёрловчи етиштирувчи жойлашган ерда ундан қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қабул қилиши (қабул қилиб туриши) ва олиб кетишни таъминлаши (таъминлаб туриши) шарт.

Агар қишлоқ хўжалиги маҳсулоти тайёрловчи жойлашган ерда ёки у кўрсатган бошқа ерда қабул қилинса, тайёрловчи етиштирувчи томонидан контракция шартномасига мувофиқ ва шартлашилган муддатда келтирилган қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қабул қилишдан бош тортишга ҳақли эмас.

Тайёрловчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини олиб кетишни ёки қабул қилиб олишни таъминламаган тақдирда етиштирувчига қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг қийматини ва уни келтириш харажатларини тўлайди.

Контракция шартномасига мувофиқ олинган қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлайдиган тайёрловчи етиштирувчининг талабига кўра қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш чиқиндиларини тарафлар келишган нархда етиштирувчига қайтариши шарт”-деб белгиланган. Кенгаш ва даъвогар томонидан жавобгар томонидан пахта хом ашёсини чуқур қайта ишлаш фаолияти амалга оширилганлигини тасдиқловчи далилларни судга тақдим этилмади.

Кенгаш томонидан даъво аризасида Ўзбекистон Республикаси давлат стандарти О’зДСТ 596:2014 “Техник чигит Техникавий шартлар”га биноан 1 тонна “Нам-77” ҳамда “С-8290” навли пахта хом ашёсидан ўртача 470-530 кг дан чигит олиниши, 1 тонна чигитдан 448 кг (44.8%) шрот ҳамда 316 кг (31.6%) шелуха маҳсулотлари олиниши, даъвогар жавобгарга

22.267 тонна ортиқча пахта хом ашёси топширганлиги, 5 387 кг шрот ҳамда 3 518 кг шелуха маҳсулотларини даъвогар жавобгардан текинга олиши лозимлиги, ушбу маҳсулотлар учун жами биржа баҳосида 28 832 826 сўм ва шартнома шартларига кўра жавобгар мажбуриятини бажаришдан бўйин товлагани учун даъвогар фойдасига бажарилмай қолган мажбуриятнинг 25 фоизи миқдорида 7 208 207 сўм миқдорида жарима тўлаши лозимлиги қайд этилган бўлса-да, ушбу асос қилиб келтираётган важларини далиллар билан исботлаб бера олмади.

Шунингдек, кенгаш даъво аризасида тарафлар ўртасида 2021 йил 09 март куни “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиши бўйича шартномаси тузилганлиги” қайд этилиб, мазкур шартнома шартларига асосан даъво талаби билдирилган бўлса-да, аслида мазкур санада тарафлар ўртасида шартнома тузилмаган.

Риштон туман ҳокимининг 2021 йил 09 март кунидаги 265-сонли қарори 1-иловасида даъвогар томонидан етиштирилиши лозим бўлган пахта хом ашёсининг миқдори 196,3 тонна этиб белгиланган. Ушбу қарор асосида тарафлар 2021 йилнинг 10 март куни 7/5-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиши бўйича шартнома имзолаган, мазкур шартномага биноан даъвогарни 48 гектар майдонидан етиштириш лозим бўлган пахта хом ашёсини миқдори 196,3 тонна этиб белгиланган.

Гарчанд, суд мажлисида учинчи шахс Риштон туман Қишлоқ хўжалиги бўлими вакили 2021 йил 09 сентябрдаги туман ҳокимининг қарорига асосан даъвогар етиштирилиши лозим бўлган пахта хом ашёсининг миқдори 159,6 тонна этиб белгиланган қарор иловасини тақдим этиб, ушбу иловага асосан 162,7 тоннага шартнома тузилганлиги ҳақида, миқдори ўчириб ёзилган шартнома нусхаси тақдим эгилса-да, Риштон туман ҳокимини томонидан 2021 йил 09 сентябрда қарор қабул қилинмаган, 2021 йил 09 март куни қарори қабул қилиниб, ушбу қарорга ўзгартириш киритилмаган. Яъни, йиллик бизнес режага асосан Бободехқон замини БЗ фермер хўжалиги томонидан етиштирилиши лозим бўлган пахта хом ашёсининг миқдори 196,3 тоннани ташкил этиб, туман ҳокимининг қарорига қўшимча ва ўзгартириш ҳамда тарафлар ўртасида тузилган шартномага қўшимча ёки ўзгартириш киритилмаган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринда – ИПК деб юритилади)нинг 68-моддасига мувофиқ ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган далилларни ишда иштирок этувчи бошқа шахслар олдида, агар ушбу Кодекста бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, суд мажлиси бошлангунига қадар ёки суд белгилаган муддат доирасида очиб бериши лозим" деб белгиланган.

Баён этилганларга кўра, суд даъвони қаноатлантириш учун қонуний асослар мавжуд эмас деб ҳисоблайди, ҳамда даъвони қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Зеро, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмида "Суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади" деб белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 октябрь кунидаги "Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида" ги ПҚ-3318-сонли қарори 3-қисмида "Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмайди"—деб кўрсатиб ўтилган. Шунга кўра, даъвогардан давлат божини ундирмаслик лозим бўлади.

Шунингдек, суд ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини тақсимлаш масаласини ўрганиб чиқиб, даъвони қаноатлантириш рад этилганлигини инобатга олиб, даъвогар томонидан тўланган 21600 сўм почта харажати унинг зиммасида қолдиришни лозим топади.

Баён қилинганларга асосланган ҳолда суд, даъвогарнинг даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни, даъвогар томонидан олдиндан тўланган 21600 сўм почта харажати унинг зиммасида қолдиришни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68,74, 176-179-моддаларини қўллаб,

Қ А Р О Р   Қ И Л А Д И:

Даъвони қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар томонидан олдиндан тўланган 21600 сўм почта харажати зиммасида қолдирилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан у қабул қилинган кундан бошлаб бир ойлик муддат ичида тарафлар шу суд орқали Фарғона вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция шикояти билан мурожаат этиш ҳуқуқига эга.

Раислик қилувчи

У.Эргашев

